

وزارت جنگ آمد در انجام امر مجاهدین و در آنجا شرایطی ذکر فرموده بودند و ما آن لایحه را تصویب کردیم و گذشت و وزیر جنگ مطابق آن تصویب میتواند حقوق و مخارج سفر آنها را بدهد و بعد صورت جزئیات بفرستد بمجلس حالا باید در این مطلب رأی جدیدی از مجلس گرفت یا اینکه بهمان رأی اولی اکتفا کنیم که وزیر جنگ اختیارنامه داشته باشد که حقوق مجاهدین را بدهد بعد صورت جزئیات آنرا برای مجلس بفرستد اگر همان تصویب اول است که وزیر جنگ اظهار نموده تا پانزدهم صفر این عمل تصفیه شود و تا کنون نمیدانم چه شده است که همین طور باقی است در هر حال اگر این را بیش از این عقب بیندازیم هیچ صحیح نیست و باید هر طور صلاح است رأی گرفت تا این عمل زودتر تصفیه شود .

رئیس - چون گفته شد روی کاغذ آورده شود يك مختصری نوشته شده خوانده میشود رأی گرفته میشود (آقای ذکاءالملک صورت رأی را قرائت کردند) مؤید این بود که رأی گرفته بشود بر اینکه مبلغ سی و هشت هزار تومان از سببت مخارج اردوی اردبیل و حقوق پس افتاده مجاهدین و خرج مسافرت مجاهدین که میروند بوزارت جلوه جنگ داده میشود که عمل مجاهدین را تسویه نمایند باین معنی که حقوق افراد مجاهدین را بفرود آید آنها داده و بآنها که می خواهند بروند بمناصبت خرج راه پس از خلع سلاح مرخص نمایند و از آنها بیکه خدمات معلومه دارند عده را که مقتضی بدانند در تحت نظام آورده از باقی خلع سلاح نمایند مرخص کنند.

رئیس - در خصوص رأی گرفتن فرمایشی هست **وحید الملک** - بنده عرض می کنم که رأی باید مدرکی داشته باشد والا بنده هر چه بخواهم يك رأی را که مدرک نداشته باشد بدهم نمری ندارد و مدارک این رأی معلوم نشده است بعضی می گویند تمهیدات وزیر جنگ است بنده شخصاً نمیدانم که تمهیدات وزیر جنگ چیست از برای اینکه تمهیدات وقتی اسباب اطمینان مجلس هست که در جلسه علنی گفته شود و در روزنامهجات طبع شود و رسمیت پیدا کند و باهم بکنوع اطمینان پیدا کنیم و بدانیم این پولی را که میدهیم بعبوض يك چیزی میدهیم .

حاجی سید نصر الله - اینجا مطالب مهمه زیاد است یکی مسئله حقوق مجاهدین است که رعایت اینها لازم است همه آقایان میدانند يك دسته از این مجاهدین هستند که واقفاً از روی حقیقت اسلام پرستی و وطن خواهی حاضر شده اند و از هر قسم فداکاری مضایقه نکردند ولی از آن طرف یقین دارم که يك جماعتی متجاهد شدند و آلاش دادند نام مقدس آنها را و نزدیک شد که نام مجاهد مبدل بمجارب گردد این شد که برای افراد عامه لازم شد که این عمل را تحمل نمایند و همین دلیل کافی بود که باید مشتاق کنیم که تقصیر این امر را بنمائیم ولی ما مسامحه کردیم و در حقیقت زیان کردیم که اینها را زودتر تمام نکردیم برای اینکه ما باین مسامحه ضایع می کنیم نام مجاهدت را و یکی آنکه قلوب

مردم را مضطرب میکند و هر کس در میان کوچه راه می رود می بیند که حس مردم پریشان است و این فقط برای این است که یک عده مجاهد میان مردم افتاده اند و خاطر عوام را مشوش کرده اند و اینکه آقای آقا سید حسین گفت شان مجلس نظارت در مالیه است بلی صحیح است شأن مجلس نظارت مالیه است و طبقه اوست که در امور مالیه نظارت داشته باشد ولی عرض میکنم که این هم از طبقه مجلس است که زودتر این امر را تصفیه کند و حقوق آنها را حفظ نماید .

(در اینوقت آقایان ذیل تقاضای رأی مخفی کردند)
 بنده تکلیف میکنم رأی مخفی گرفته شود صدیق حضرت) ابوالقاسم میرزا - آقا سید جمیل - فهیم الملک - منتصر السلطان - معتمدالتجار و وحید الملک - آقا میرزا احمد قزوینی - آدینه - محمد خان - میرزا داودخان - آقا سید حسین اردبیلی - سلیمان میرزا - میرزا محمد علیخان - تربیت - آقا سید محمد رضا - آقا شیخ رضا - میرزا محمد نجات آقای مؤتمن الملک

وکیل الرعایا - چون بنه سی و هشت هزار تومان بدهند لازم شد بنده عرض کنم بعضی از مجاهدین اهل اینجانب هستند و بولایت خود مراجعت خواهند کرد و خرج راه لازم دارند این مبلغ که داده میشود مخارج مسافرت آنها ملحوظ شود .

رئیس - خرج مسافرت آنها که میخواهند بروند تا اندازه در ضمن این سی و هشت هزار تومان است برای حقوق مسافرتین اردبیل تا اندازه کمتر از سی و هشت هزار تومان است اما فرض بفرمائید برای اینکه حقوق مسافرتین اردبیل تا اندازه کمتر از سی و هشت هزار تومان است وقتی این را دادند سیصد تومان یا هزار تومان کسر آمد این مسئله نیست و اهمیتی ندارد بعد از اینکه دیدیم عمل مجاهدین تصفیه شد نباید برای این مقدار تأملی داشته باشیم .

اسدالله میرزا - آنطوریکه وزیر جنگ فرمودند مقصودشان این بود که از این عده مجاهدین که هستند بعضی ها مجاهد حقیقی و بعضی ها متجاهد هستند اینها را تفکیک می کند يك عده قلبی از آنها که مجاهد حقیقی هستند نمی خواهند بروند باو طان خودشان و يك قسمتی هستند که می خواهند بروند آنها بیکه می خواهند بروند حقوق و مخارج مسافریشان را داده و میفرستند باو طانیشان و آنهایی که نمی خواهند بروند داخل نظام دیسپلین تربیت شده مملکت خواهند شد و آنهایی هم که متجاهدند خلع سلاح از آنها می شود و این امر بخوبی تصفیه می شود و گمان می کنم مقصود وزیر جنگ هم از تصفیه این امر همین است که بنده عرض کردم

وحید الملک - در صورت رأی لفظ تمهید نوشته نشده است

وزیر زاده - تمهیدات وزیر جنگ کتباً حاضر است دیگر لازم نیست در این صورت نوشته شود
 رئیس - پیشنهادی آقا میرزا احمد نجات کرده اند خوانده می شود (پیشنهاد آقای میرزا احمد را قرائت نمودند مبنی بر اینکه دو نفر از نمایندگان برای نظارت معین شود که در امر مجاهدین تفتیش نمایند)

رئیس - اول باید موضوع معین شود بعد در باره تفتیش در آن یا چیزهای دیگرش رأی بگیریم و تصویب شود یارد شود (تماماً گفتند صحیح است)

رئیس - حالا رأی می گیریم هر کس تصویب می کند باین ترتیب که در این صورت نوشته شده مبلغ سی و هشت هزار تومان بوزارت جنگ داده شود قیام نماید (اغلب قیام نمودند و تصویب شد)
 رئیس - هر کس تصویب می کند دو نفر از نمایندگان برای نظارت معین شود قیام نماید (قلبی قیام نمودند و رد شد)

میرزا داود خان - بنده عرض میکنم این پیشنهاد منافی است با مسئولیت وزراء در صورتیکه وزیر جنگ مسئول صحت اینکار است دیگر تفتیش لازم ندارد (گفتند صحیح است)

وزیر زاده - خواهش می کنم که اجازه فرمائید پیشنهاد را بصاحبش رد کنند (رد شد)

رئیس - فردا سه ساعت بفرروب مانده جلسه تشکیل می شود موضوع مذاکرات شور ثانوی لایحه قانونی نمک است (مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم گردید)

جلسه ۶۱

صورت مجلس روز یکشنبه ۲۳ شهر صفر المظفر ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد گردید خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کردند

رئیس - ملاحظه هست ؟

وحید الملک - آن تبصره که پیشنهاد شد کوپا از طرف هیئت رئیسه بود نه از طرف تقی زاده .

دکتر اسمعیل خان - راپورت يك نفر مستخدم است برای پست و تلگراف تقدیم می شود (راپورت شعبه پنجم راجع بنمایندگی شیبانی و غفاری قرائت شد)

راپورت شعبه اول راجع بنمایندگی حاجی میرزا آقا وکیل آذربایجان قرائت شد

ناصر الا سلام - در راپورت شعبه پنجم بنده را غائب نوشته اند در صورتی که ده روز اجازه خواستم هیچ بموقع نبوده است که اسم بنده را غائب نوشته اند و ثانیاً اگر لازم بوده است بنده ابداً اطلاع نداشتم
اسدالله خان - بنده را هم غائب نوشته اند در صورتیکه بنده همه روزه هستم یاد کمیسیون بودجه یا در کمیسیون قوانین مالیه می بایستی بنده را اطلاع بدهند

رئیس - شعبه اول نمایندگی آقای حاجی میرزا آقارا تصدیق می کند هر کس موافق است با این راپورت قیام نماید (اکثر قیام نمودند نمایندگی ایشان پذیرفته شد)

مؤتمن الملک - شعبه پنجم در باب نمایندگی غفاری و شیبانی داخل استدلالات شده اند در صورتی که گفته شد وقتیکه مجلس رأی می دهد مثل هیئت منصفه رأی می دهد دیگر نمی شود از هیئت منصفه سؤال نمود که فلان

نماینده رابچه دلیل قبول کرده اند و فلان نماینده رابچه دلیل رد کرده اند (گفته شد صحیح است) عریضه صولت الدوله رئیس ایل قشقایی قرائت شد مبنی بر اینکه همه قسم در اطاعت اوامر مجلس مقدس حاضر هستیم .

رئیس - جواب امتنان از طرف مجلس نوشته میشود البته همیشه حسن نیت جناب صولت الدوله مشهود بوده است اولیاء دولت هم چنانچه لازم است قدرزحمات و خدمات ایشان را منظور مبدارند (گفته شد صحیح است)

رئیس - شروع بشور ثانوی قانون نمک میکنیم (ماده اول قرائت شد) مذاکرات در این ماده بقدر کافی شد معاضد الملک پیشنهادی کردند قریب باین مضمون معادن نمک که در تحت تصرف مالکیت شخصی بودند دولت فوایدی را که فعلا عاید صاحب ملک میشود بپردازد کاشف هم پیشنهادی کرده بودند قریب باین مضمون معادنی که در ملک متصرفی اشخاصی است دولت مطابق قانون معادن که از مجلس خواهد گذشت رفتار خواهد نمود .

حاجی میرزا آقا هم پیشنهادی کرده بودند قریب باین مضمون معادن نمک اشخاص را دولت بقیمت عادلانه میخرود اگر نفروشد حق ندارند بدون اجازه اداره نمک آن محل را استخراج کنند .

در این ماده پس از قرائت پیشنهاد های فوق مجدداً مذاکرات زیاد بعمل آمد .

هر ترضی قلیخان - استدعا میکنم که این ماده ارجاع بکمیسیون بشود و فردا صبح با حضور وزیر فواید و آقایانی که نظریات دارند گفتگو میشود و پس فردا بر میگردد بمجلس .

رئیس - در اینجا چندین پیشنهاد شده است و هر کدام هم قابل توجه است چون مخیر تقاضا کردند که این ماده بر گردد بکمیسیون این پیشنهادها هم میروند بکمیسیون و در آنجا اصلاحات میشود مجدداً بر می گردد بمجلس حالا از این ماده میکنیم .

(ماده دوم قرائت شد)

رئیس - رای می گیریم در این ماده هر کس تصویب می کند قیام نماید

(اغلب قیام نمودند و اکثریت شد)
(ماده سوم قرائت شد)

(پس از جزئی اصلاح بمضمون ذیل رای گرفته شد)

ماده سوم - کلیه مخارج استخراج نمک بعهده دولت است .

رئیس - هر کس تصویب میکند قیام نماید .
(اغلب قیام نمودند و اکثریت شد)

(ماده چهارم قرائت شد)

چون این ماده عنوان مالیاتی داشت لهذا گفته شد مطابق نظامنامه داخلی باید باورقه رای گرفته شد .

ماده چهارم هم پس از جزئی اصلاح باین مضمون رای گرفته شد .

ماده چهارم - قیمت نمک در محل استخراج از قرار یک هزار مثقال یک هزار دینار خواهد بود

رئیس - هر کس تصویب میکند ورقه سفید خواهد انداخت .

عده حضار [۶۱] ورقه سفید [۵۱] ورقه آبی [۳] امتناع [۷]

رد کنندگان : محمد هاشم میرزا - آقا سید حسین اردبیلی . آقا شیخ محمد تصویب کنندگان :

مستشار الدوله - نواب - حاجی آقا - ارباب کیخسرو - حاجی سید نصرالله - معاضد الملک - ذکاء الملک - معز الملک - شیخ رضا شیبانی - تربیت معز الملک - ادیب التجار - افتخار الواعظین - وزیر زاده - دکتر امیرخان - منتصر السلطان - اسان الحکما

میرزا ابراهیم خان - معتمد التجار - سلمان میرزا دکتر علیخان - صدیق حضرت - شیخ ابراهیم - ناصر الاسلام - نجات - دکتر اسمعیل خان - مساوات

اسدالله خان - اسدالله میرزا - حاجی سید ابراهیم معین الرعایا - وکیل الرعایا - آدینه محمد خان

میرزا احمد - ابوالقاسم میرزا - حسنعلی خن کاشف - حاجی میرزا آقا - حاجی میرزا رضا خان

نوبری - وحید الملک - مرتضی قلی خان - فهم الملک تقی زاده - قوام الاسلام - آقا سید جلیل - میرزا داود

خان - متین السلطنه - معاضد السلطنه - حاجی میرزا کریمخان

(ماده پنجم قرائت شد)

شاهزاده اسدالله میرزا اصلاحی پیشنهاد کرده بودند قریب بمضمون ذیل

برای منح قاچاق و جلوگیری از ترقی قیمت نمک و سلب احتکار وزارت فواید عامه نظامنامه هائی بامضاء هیئت دولت و رئیس قوه مجریه تشکیل خواهد داد .

رئیس - هر کس این اصلاح را قابل توجه میدانند قیام نمایند .

(قابل توجه نشد و رد شد)
(ماده پنجم مجدداً قرائت شد)

رئیس - هر کس ماده پنجم را تصویب میکند قیام نماید (اغلب قیام نمودند و اکثریت شد)

(ماده ششم قرائت شد)

پس از اصلاح بمضمون ذیل رای گرفته شد

ماده ششم - وزارت فواید عامه برای جلوگیری از ترقی قیمت در نقاطی که صلاح میدانند نمک ذخیره میکنند .

رئیس - هر کس تصویب میکند قیام نماید (اکثریت شد)

(ماده هفتم قرائت شد)

رئیس - هر کس تصویب مینماید قیام نماید (اغلب قیام نمودند و پذیرفته شد)

(ماده هشتم قرائت شد)

رئیس - رای گرفته می شود هر کس تصویب میکند قیام نماید (اکثریت شد)

رئیس - موضوع مذاکرات روز سه شنبه بودجه موقتی وزارت داخله را بپورت کمیسیون داخله در خصوص مجوسین یولتیکتی

وکیل التجار - بودجه اداره خبلی عقب افتاده است خواهش میکنم او مطرح شود

رئیس - ولی بودجه وزارت داخله شروع شده است .

حسنعلیخان - بنده طرحی در خصوص وزارت دربار پیشنهاد کرده بودم و آن فوریت اورا تقاضا میکنم و استدعا میکنم که اینرا هر چه زودتر در جزو دستور بیاورند .

رئیس - بسیار خوب .
[مجلس مقارن غروب ختم گردید]

جلسه ۲۳
مذاکرات روز سه شنبه ۲۵ شهر صفر ۱۳۲۸

مجلس تقریباً سه ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشار الدوله تشکیل شد صورت جلسه روز یکشنبه ۲۳ را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

رئیس - ملاحظه هست (چون جوابی داده نشد صورت جلسه گذشته را امضاء نمودند)

رئیس - قبلاً خاطر آقایان را مسبوق می دارم باینکه در خصوص مقبره مرحوم مفتوح حاجی میرزا ابراهیم آقا نماینده آذربایجان و چند نفر دیگر از شهدای راه حریت از بختیاری و غیره تا کنون اقدام صحیح بعمل نیامده چند روز قبل که بارندگی شد مقبره مرحوم حاجی میرزا ابراهیم آقا که در سر قبر آقا واقع است خراب شد بطوریکه مجبور شدند جنازه آن مرحوم را برداشته و در جای دیگر امانت گذاشتند در این خصوص بعضی از وطن پرستان در

صد در آمدند که مقبره برای ایشان بریا کنند تا کنون همیشه طور مانده است و بعضی را عقیده بر این است که در مقبره مرحوم آقا میرزا مصطفی که تازه ساخته شده است در حضرت عبدالعظیم دفن کنند و چند نفر دیگر هم از بختیاری ها که در این راه کشته شده اند جنازه ایشان در بادامک بطور امانی مانده است باین

ملاحظه لازم میدانم که در آخر جلسه یک کمیسیون چهار نفری انتخاب کنند که آنها بنشینند و قرار قطعی برای آنها بدهند اگر بنا بشود و بجای دیگر حمل نمایند یاد آوری میکنم که روز جمعه ۲۸ مصادف است با روز شهادت شهدای حضرت عبدالعظیم امروز را مراسم ترحیم ایشان بعمل خواهد آمد و از طرف علماء هم گفته شده است هر کدام که کاری نداشته باشیم لازم است برویم خصوصاً در صورتیکه بنا باشد مقبره مرحوم حاجی میرزا ابراهیم آقا یعنی جنازه ایشان هم در آنجا دفن شود یک مطالب دیگر در خاطر داشتم و آن این بود خواستم عرض کنم که یک قدری مطالب مهمه زیاد شده و راپورت کمیسیونها مانده است خواهش می کنم قدری مذاکره طولانی نشود که مطالب زودتر تمام بشود و هر قدر جلسه زیاد داشته باشیم یک قدری با طول مذاکرات وقت را تلف میکنیم و مطالب مهمه می ماند

حاجی محمد اسمعیل کاشف - در خصوص انتخاب چهار نفر که یک کمیسیون انتخاب شده باز خیلی وقت تلف می شود خوب است رجوع شود به یکی از این کمیسیونهایی که هست و اگر صلاح بدانید رجوع شود بکمیسیون داخله که دیگر بجهت انتخاب اعضای کمیسیون علیحده تظبیح وقت نشود .

رئیس - مقصود اینست که یک چند نفری در یکجا بنشینند و در این باب گفتگو کنند و همانطوری که عرض کردم و در آخر جلسه چهار نفر معین می کنیم که امشب یا فردا بنشینند مطلب را تمام کنند